

УДК 811.521.253

СОМАТИЧНИЙ СЕГМЕНТ ЯПОНСЬКОЇ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ (концептосфери лексем 腕 *ude*, 手 *te* – рука та 足 – *ashi* нога)

Олена ГОРОШКЕВИЧ

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, кімн. 239, 79000, Львів, Україна,
тел.: (00380 32) 2394704*

Проаналізовано соматичний сегмент японської мовної картини світу. Зокрема розглянуто зони концептуального метафоротворення лексем 腕 *ude* – рука, 手 *te* – рука та 足 *ashi* – нога.

Ключові слова: мовна картина світу, семантичне поле, соматизми, соматичні фразеологізми.

Сучасні лінгвістичні дослідження тієї чи іншої природної мови, які виконують у межах когнітивного підходу, в переважній більшості метою мають дослідити співвідношення універсального, загальнолюдського поняттєвого базису і національно-маркованої частини простору мови. Усе частіше увагу науковців привертає національна мовна картина світу (НМКС) – семантично організований лексичний склад мови, тобто не лише словник певної мови, але і словникове втілення моделі світу, що існує в колективній свідомості мовців.

Пізнання мовної картини світу (МКС) чужої мови дає змогу через лексичну систему отримати уявлення про національну ментальність і національний характер. Російський мовознавець О. Корнілов з цього приводу зауважив: “Лінгвістичний імператив введення в науковий обіг поняття МКС полягає в необхідності концептуальної інтерпретації результатів структурування семантичних полів” [6, с. 130].

Одним із таких семантичних полів є поле соматизмів. Важливість соматичного коду культури як найдавнішого, співвідносного з архетипними уявленнями людини, дослідники пояснюють способом засвоєння людиною навколишнього світу, за висловом Красних, – “герменевтичним колом від самого себе до себе й екстраполяцією цього кола на довкілля” [цит. за: 11, с. 83]. Особлива значущість у номінаційних процесах соматизмів зумовлена принципом антропометричності фразеологізмів мови й антропоморфізмом аналогізації предметного світу у свідомості людини.

Семантичне поле соматизмів є значним у будь-якій мові світу. За підрахунком Р. М. Вайнтрауба, фразеологізми із соматичним компонентом становлять 30 % фразеологічного складу будь-якої мови [цит. за: 11, с. 84].

Багата полісемія та висока фразеологічна продуктивність соматизмів привертає увагу багатьох лінгвістів. Хоча комплексних досліджень, присвячених соматизмам японської мови, на теренах колишнього Радянського Союзу на сьогодні не виявлено, не можна сказати, що вони залишилися поза увагою науковців. Соматичний сегмент

японської мовної картини світу частково проаналізовано і у роботах українських лінгвістів. Зокрема, у книзі Ю. Мосенкіса та М. Якименка “Всесвіт у дзеркалі японської мови. Словесні символи культури Японії” зіставлено концепти небо–рука як репрезентанти макро- та мікрокосмосу. На думку авторів, приклади композитних дериватів з компонентом рука (手柄 *tegara* – *подвиг*, 手際 *tegiwa* – *спритність, майстерність*, 手心 *tegokoro* – *уміння*, 手口 – *teguchi* *спосіб, прийом*, 手数 *tekazu* – *турбота* тощо) слугують підтвердженням давньої теорії про роль руки як інструмента і водночас символу в розвитку давнього мислення [8, с.175]. Посилаючись на теорію М. Марра, автори стверджують, що рука як центр матеріального світу співвідноситься з небом і сонцем (астральним) як їх втілення [8, с. 179]. Рука, перше знаряддя праці людини, не поступається в культовій значущості небу: рука-божество, рука-влада, рука-магічна сила. Руку пов’язували не тільки з архаїчною мовою жестів, а й з відповідним етапом розвитку мислення, так званим “ручним мисленням”, яке розвинулося ще до появи звукової мови. На жаль, постулюючи положення теорії М. Марра, автори не вдаються до аналізу мовного матеріалу власне ЯМКС.

Окремі аспекти ЯМКС порівняно з українською та перською розглядає О. Забуранна. Дослідниця аналізує способи концептуалізації часу та головний принцип, який лежить в її основі, – антропоцентризм. Серед інших розглянуто соматичні перцептивні моделі на позначення часу. Автор стверджує, що фразеологічні одиниці (ФО), які апелюють до соматизів, сприймають заблизьку дію як загрозу.

С. Капранов пропонує лінгво-культурологічний аналіз надзвичайно важливого і місткого концепту ЯМКС 心 *kokoro* – *душа, серце*, слова, що охоплює загалом усіляку вольову, емоційну та пізнавальну активність людини, скеровану на зовнішній світ [7, с. 57]. Цей же концепт розглянуто і у статті М. Федоришина “Диалог мировоззрений”.

Концепт “серце” в ареалі далекосхідних культур на матеріалі китайської мови аналізувала І. Голубовська в дисертаційному дослідженні на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук. Ті положення, які висунула дослідниця, аналізуючи соматичні концепти в китайській мовній картині світу (КМКС) значною мірою є слушними і для ЯМКС. Зокрема, автор пише “соматизація емоцій і почуттів – відома інтегральна риса китайської культури. Дуже показовим є концепт хіп – серце, який для китайців є органом думок і почуттів одночасно” [1, с. 106]. Дослідниця зазначає, що в китайській мовній свідомості відсутнє протиставлення “матеріальне – ідеальне”, бо в контексті китайської культури відсутня трансцендентна точка відліку: суб’єкт, який пізнає світ, злитий з об’єктом пізнання. Тому з’являється нове знання про себе (серце і тіло) – образне позначення людини [1, с. 105].

Розглядаючи етнолінгвістичні паралелі у різносистемних мовах на матеріалі паремій японської, української, російської, англійської та деяких інших європейських мов, В. Пирогов частково аналізує і паремії з соматичним компонентом, знаходячи їм відповідники в українській мові.

Окремі аспекти соматичної полісемії та фраземіки розглянуто в статтях О. Горошкевич “Зони концептуального метафоротворення лексем *oko* в українській та *me* (око) в японській мовах”, “Оцінка людини в соматичних фразеологізмах японської мови”, “Відображення емоційних станів людини у фразеологізмах із соматичним компонентом в японській мові”.

Метою цієї розвідки є визначення сфер концептуалізації соматизмів рука і нога в ЯМКС. Не маючи на меті детальний аналіз української мовної картини світу (УМКС), все ж керуємося положенням, що у процесі вивчення і дослідження іноземної мови відбувається певне “накладання нового знання” на сітку координат рідної мови. Тому почнемо з порівняння принципів вичленування номінативних одиниць та зон їх полісемії в японській мові порівняно з українською. Для наочності подаємо таблицю, з якої видно, що українській лексемі рука в японській мові відповідають дві лексеми: 腕 ude –рука (від плеча до кисті) і 手 te – рука (кисть руки). У таблиці зібрано дані лексикографічних джерел 14–16.

Таблиця

Лексема	Українська мова	Японська мова	
	Рука	腕 ude	手 te
Значення пряме	Частина тіла від плеча до кінчиків пальців	Частина руки від плеча до кисті	Кисть руки
Значення переносне	1. Знаряддя діяльності, праці: <i>горить у руках, докласти руки, не доходять руки</i> 2. Робоча сила, робітник: продати свої руки, роботяти руки 3. Уміння, манера, почерк: жіноча рука 4. (Синекдоха) Людина: роздати в кожні руки, з перших рук 5. Символ влади, панування: <i>потужна рука, брати до рук, своя рука – владики</i> 6. Впливова людина: <i>мати руку, рука нагорі</i> 7. Згода на шлюб: <i>запропонувати руку, віддати руку</i>	1. Уміння, Майстер-ність: 腕が上がる ude ga agaru – <i>набувати майстер-ності, “набити руку”</i>	1. Робочі руки, робітник: 手が足りない te ga tarinai – <i>не вистачає працівників;</i> 手が欲しい te ga hoshii – <i>потребувати допомоги;</i> 手を分ける eo wakeru – <i>розподілити сили; 手を貸す te wo kasu – допомогти в роботі</i> 2. Почерк 手を変えて書く te wo kaete kaku – <i>писати, змінивши почерк</i> 3. Прийом, засіб, трюк: 手が尽きる te ga tsukiru – <i>усі засоби вичерпані</i> 4. Уміння, майстерність: 手が上がる te ga agaru – <i>вдосконалюватися</i> 5. Праця, турбота: 手も無く te mo naku – <i>без зусиль</i> 6. Ручка: 急須の手 kuususu no te – <i>ручка чайника</i> 7. Сорт: この手の品 kono te no shina – <i>речі цього сорту</i> 8. Хід у грі 9. Лапа

Як бачимо, на відміну від лексеми 手 te – *кисть руки*, лексема 腕 ude – *рука від плеча до кисті* не має широкої полісемії і майже не утворює фразеологізмів. ФО, які містять цей компонент, утворені на основі вторинної номінації – *вміння, майстерність*. Прототипічна ситуація вдосконалення майстерності (українська ФО – *набити руку*) в ЯМКС передається ФО 腕が上がる(さえる) ude ga agaru (saeru) (дослівно *руки піднімаються, яскраві*), значення *цінувати вміння* передає

фразеологізм 腕を買う ude o kau (дослівно *купувати руки*). ФО 腕を振る ude o furuu (дослівно *трясти руками*) має значення *проявляти свої здібності*. Українському фразеологізму *руки чешуться* – *кортить взятися до роботи* в японській мові відповідає фразеологізм 腕が鳴る ude ga naru – *руки дзвенять*

手 te – рука (кисть руки) – лексема, яка утворює широку полісемію і слугує ядром великої кількості фразеологізмів. В ЯМКС, як і в українській, лексема 手 te – рука може виступати уособленням суперконцепту людина 手が見える te ga mieru (дослівно *видно руку*) – *видно людину*.

На відміну від української, рука в японській мові не асоціюється з пропозицією одруження. Наприклад, українське *запропонувати руку і серце* в японському перекладі буде 求婚する kuukon suru – *зробити пропозицію, запропонувати одружитися*, тобто передається виразом прямої номінації.

В японській мові полісемія лексеми 手 te – рука більшою мірою, ніж в українській, поширюється на світ артефактів (хід у грі, гаунок товару тощо) та світ природи (лапа тварини).

У прямому значенні ця лексема утворює декілька антропометричних ФО, зокрема, про коротку відстань можна сказати 手が届く te ga todoku kurai (дослівно *так, що можна дістати рукою*), 手の届く所に te no todoku tokoro ni (дослівно *в місці, до якого дістати рукою*) – *під рукою*. Композитний дериват, утворений шляхом стягнення виразу 手が広い te ga hiroi (дослівно *руки широкі*), 手広い tebiroi передає значення *просторій, великого масштабу*.

Більшість ФО з соматичним ядром 手 te, які в прямому значенні слугують номінаціями пантонімічних виразів, утворюють полісемічні ланцюги на основі тих чи інших механізмів переносу значення. Вираз 手を出す te o dasu має пряме денотативне значення *простягнути руку*, в переносних значеннях *зробити спробу, братися до чогось* (з позитивними конотаціями), *втручатися у щось* (негативна конотація). Корелює з попереднім вираз 手が出ない te ga denai – *руки не піднімаються, руки не доходять*.

Вираз прямої номінації 手を挙げる te o agegu – *підняти руку* (наприклад, при голосуванні) у вторинній номінації переосмислюється лише в негативному плані *підняти руку на когось*.

Пантонімічний вираз 手に入れる te ni ireru (дослівно *вкласти в руку*) розвиває вторинні номінації *отримати, придбати, завладівати чимось*. Аналогічна синтагма, але з іншою моделлю дієслівного керування 手を入れる te o ireru (дослівно *вкласти руку*) переосмислюється як *прикласти руку до чогось, виправити, переробити*.

Вторинні номінації пантонімічних виразів 手を延ばす te o nobasu – *простягнути руку*, 手を広げる te o hirogeru – *розтиснути руку, розкрити обійми* актуалізують переносні значення соматизму рука – *вплив, своя справа* і передають значення *розширити справу, вплив*. Значення *вплив, сфера впливу* актуалізоване і у виразі ...の手を離れる ... no te o hanageru – *відбитися від рук, вийти з-під впливу*.

Пряма номінація 手を付ける te o tsukeru – *торкнутися, прикласти руку* переосмислюється як *зайнятися чимось, взяти участь у чомусь, зробити спробу*. Окрім цього, цей вираз може означати *привласнити* або ж *зав'язати стосунки*. Ситуація *не до снаги впоратися з чимось* передається виразом 手の付けようがない te no tsukeyou ga nai (дослівно *подібно, що руки прикласти не можна*). Наприклад,

手の付けられない子 te no tsukerarenai ko – *невиправна дитина*. Значення *не під силу, не до снаги* передає також ФО *手に余る* te ni amaru (дослівно *для рук занадто*). Цей вираз може також передавати значення *відбитися від рук*.

Вираз *手を掛ける* te o kakeru (дослівно *повісити, причепити руки*) передає такі значення: *торкатися чогось, проявляти турботу, піймати*.

Переносне значення виразу...*の手に掛かる* ...no te ni kakaru – *попасти до когось в руки* відповідає ситуації *потрапити в залежність*.

Вираз *手を下ろす* te o ogosu (дослівно *опустити руки*) номінує наступні ситуації: *братися до справи, зробити самому*, або, актуалізуючи негативну конотацію вектора напрямку, може також означати *вбити*.

ФО *...から手を引く* ...kara te o hiku (дослівно *витягнути з чогось руку*) означає *відсторонитися від чогось*. Наприклад, *手を引け* te o hike – *руки геть!*

Дієслова на позначення дії загрозливої або небезпечної з погляду здоров'я людини (*切る* kiru – *різати, розрізати, 焼く* yaku – *пекти, обпекти*) у поєднанні з соматизмом рука утворюють як вирази прямої номінації, так і фразеологізми. ФО *手を切る* te o kiru (дослівно *розрізати руки*) номінує ситуацію *розірвати стосунки, 手を焼く* – *обпекти руку, обпектися* в прямому і переносному значеннях мають відповідники в українській мові.

За синтагматичною моделлю **соматизм 手 te – рука + прикметник** утворюється низка аксіологічних виразів, зокрема *手が長い* te ga nagai (дослівно *довгі руки*) передає моральну оцінку таких рис людини, як захланність, злодійкуватість (українські відповідники *довгі руки, загребущі руки, нечисті руки*). Вислів *手ぬるい* tenurui (дослівно *руки ледь теплі*) має значення *слабкий, поблажливий*, або ж *повільний*. Навпаки, позитивну оцінність передають лексикалізовані композити *手厚い* teatsui (дослівно *руки товсті*) – *сердечний, щедрий, гостинний*, *手重い* teomoi (дослівно *руки важкі*) *серйозний, сердечний*, *手早い* tebayai (дослівно *руки швидкі*) – *швидкий в роботі, спритний*.

Вторинна номінація **手 te – робочі руки, робітник** утворена внаслідок метонімічного переносу значення за функціональною ознакою. Ці значення актуалізовані у виразах *手が足りない* te ga tarinai – *не вистачає рук*, *手が揃っている* te ga sorotte iru – *мати повний склад працівників*, *手が欲しい* te ga hoshii – *потребувати допомоги*, *手を分ける* te o wakeru – *розподілити сили*, *手を分けて探す* – te o wakete sagasu – *шукати, розділившись на групи*, *手を貸す* te o kasu – (дослівно *позичити руки*) – *допомогти в роботі*.

З рукою в японській мовній свідомості, як і в українській, ототожнюють **працю, зусилля** *手も無く* te mo naku – *без зусиль*, *手が掛かる* te ga kakaru – *вимагати зусиль, бути складним у виконанні*, *手を抜く* te o nuku – *працювати абияк, спустивши рукави*, а також **турбота, догляд**. Наприклад, вираз *手が回る* te ga mawaru (дослівно *руки обертаються*) може передавати значення *бути уважним, торкатися усього*, або *слідкувати*, *手を省く* te o habuku (дослівно *позбавляти рук*) – *позбавляти турбот*.

Подальший розвиток ланцюжка полісемії відбувається в напрямі **вміння, майстерність** *手が上がる* te ga agaru (дослівно *руки піднімаються*) – *удосконалюватися*. Вектор переміщення вгору–вниз відповідно має позитивні і негативні конотації, що особливо чітко простежується на прикладі композитних дериватів *上手* jouzu (дослівно *рука верх*) – *вправний, вмілий*, *下手* heta (дослівно

рука вниз) – невмілий, невправний. Вираз 手を練る te o neru (дослівно шліфувати руки) означає вправлятися, вдосконалюватися. Наприклад, 彼はよく手を練った kare ha yoku te o netta – він добре набив собі руку.

В японській, як і в українській МКС, рука переосмислюється як почерк 手を違えて書く te o chigaete kaku – писати, змінивши почерк, ...の手をまねる no te o maneru – підробляти чийсь почерк.

Полісемічний ланцюжок **рука–праця–вміння, майстерність** продовжують значення **прийом, засіб, трюк**: 手が尽きる te ga tsukiru – усі засоби вичерпані, その手に限る sono te ni kagiru – це єдиний засіб, 最後の手として saigo no te toshite – як останній засіб, 例の手 rei no te старий трюк, 手に乗る te ni noru – уійматися на вудочку, 手を変える te o kaeru – змінити засіб, позицію, 手を変え品を換えて te o kae shina o kaete – усілякими шляхами, усіма засобами, 手を打つ te o utsu – застосовувати якийсь засіб, стати на певний шлях, 打てるだけの手を打つ uteru dake no te o utsu – зробити все можливе, 手の打ちようがない te no uchiyou ga nai – опинитися в глухому куті, 手を尽くす te o tsukusu – використати усі можливості, その手は食わぬぞ sono te ha kuwanu zo – цим мене не проведеш!

Номінативний ресурс лексеми рука, як і інших соматизмів, поширюється і на світ артефактів. Рука – це **ручка**, наприклад, чайника 急須の手 kyusu no te – ручка чайника. В ЯМКС рука – це і **сорт гатунок товару, виробу** この手の品 kono te no shina – речі цього сорту. Цим самим словом називають і **хід у грі**. Композитний дериват 手合わせ teawase (дослівно руки поєднані) означає і **гра, партія, і обгородка**.

Соматизм **足 asi** – **нога** утворює таку полісемію

1) **хода, крок** 足が早い ashi ga hayai – швидко ходити, 足を早める ashi o hayameru – прискорити ходу, この足で間に合うまい kono ashi de maniaumai – таким кроком ми навряд встигнем, 足が達者だ ashi ga tassha da – бути витривалим при ходінні;

2) **лапа тварини** 犬の足 inu no ashi – лапа собаки;

3) **ніжка, підніжка, основа** 机の足 tsukue no ashi – ніжка столу;

4) **осадка судна** 足の深い船 ashi no fukai fune – судно з великою осадкою;

5) **гроші, проценти** 足が出る ashi ga deru; 足を出す ashi o dasu (дослівно ноги виходять, виставляти ноги) – грошей не вистачає;

6) **клейкість (тіста, рису)** 足のない餅 ashi no nai moti moti – з неклеючого тіста.

Функціональна ознака (хода, ходіння) мотивує значення ряду ФО з соматичним компонентом нога 足が止まる ashi ga tomaru (дослівно ноги зупинилися) – перестати десь бувати, перестати кудись ходити, ...に足を入れる ni ashi o ireru (дослівно вставити ноги) – заходити кудись, бувати десь, 足を向ける ashi o mukeru (дослівно направити ноги) – направлятися кудись, 足を抜く ashi o nuku (дослівно висмикнути ноги) – перестати бувати десь.

У процесі творення ФО ...に足を踏み込む ...ni ashi o fumikomu (дослівно наступати, вступити) – зайнятися чимось простежується такий розвиток значень: **нога–присутність–участь**. Такий самий механізм перенесення значення спостерігається і у виразі 足で書く ashi de kaku (дослівно писати ногами) – описати те, що бачив сам.

У звороті 足が付く ashi ga tsuku (дослівно ноги прикріплюються) соматизм нога концептуалізується як **слід людини** – виказати себе, навести на слід.

Вираз 足が地に付かぬよう *ashi ga chi ni tsukanu you* (дослівно *ноги землі не торкаються*), 足を空に *ashi o sora ni* (*ноги в небі*) номінує ситуацію *не чути ніг під собою (від радості)*. Цим виразом в ЯМКС можна назвати і безхарактерну, ми б сказали, м'якотілу людину.

Інтегральний зміст звороту 足が軽い *ashi ga karui* (дослівно *легкі ноги*) *легкий на підйом*, як і антонімічного до нього виразу 足が重い *ashi ga omoi* (дослівно *важкі ноги*) – *важкий на під'йом* ґрунтується та метафорі **нога** – **здатність пересування** – **здатність дії**.

Походження ФО 揚げ足を取る *ageashi o toru* (дослівно *зловити підняту ногу*) – *ловити на помилках*, очевидно варто шукати в техніці бойових мистецтв.

Українській ФО *вмити руки* зі значенням відсторонитися від неправедної дії в ЯМКС відповідає майже конгруентна ФО 足を洗う *ashi o arau* (дослівно *вмити ноги*) – *стати на чесний шлях, відсторонитися від відповідальності*. Очевидно, що сценарій очищення від бруду, скверни в ментальності багатьох народів пов'язується з процесом обмивання водою. Але, як бачимо, в різних мовах апелюють до різних соматизмів. Український фразеологізм, відповідники якого функціонують в інших європейських мовах, має біблійне походження. Як свідчать японські джерела, фразеологізм японської мови теж має релігійні витоки. За легендою, у стародавній Індії буддистські монахи після денного збирання пожертв, повернувшись увечері до храму, обмивали ноги від бруду водою. Ця дія була переосмислена як очищення від скверни світу перед входом до храму [14, с. 140].

Вираз 手も足もない *te mo ashi mo nai* (дослівно *без рук і без ніг*) в ЯМКС означає *бути безпорадним, у безвихідному становищі*. Аналогічний вираз української мови номінує стан втоми.

Підсумовуючи вищесказане, зазначимо, що лексема 腕 *ude* – *рука* (від плеча до кисті) не утворює багатой полісемії. Через цей соматизм концептуалізується сценарій вдосконалення майстерності. Лексема 手 *te* – *рука* (кисть руки) утворює широку концептосферу вторинних номінацій і є ядром великої кількості ФО, механізмом творення яких є антропометрична та антропоцентрична метафоризація, може слугувати синекдохю суперконцепту людина, а також розвивати ланцюжок значень: робочі руки – робітник – праця – зусилля; влада – сфера впливу – опіка; людські стосунки; наміри тощо. Вторинні номінації соматизму 足 – *ashi* *нога* і фразеологізми з цим компонентом є численними, в більшості випадків побудовані на принципі функціонального переносу значення.

Асоціативно мотивовані звороти, до складу яких входять соматизми, є позначеннями інших культурних кодів: просторового, часового, міри, кількості тощо, – а також психоемоційних станів, поведінки, соціальної діяльності людини, її моральних, ділових якостей.

На нашу думку, результати дослідження ЯМКС, зокрема її соматичного сегменту, можуть бути використаними в процесі викладання японської мови як іноземної. Такі дослідження видаються особливо перспективними в зіставному аспекті.

1. Голубовська І. О. Етноспецифічні константи мовної свідомості : Дис. ... доктора філол. наук / І. О. Голубовська. – К., 2004.
2. Горошкевич О. Г. Оцінка людини в соматичних фразеологізмах японської мови / О. Г. Горошкевич // Мова і культура. – К., 2005. – Вип. 8. – Т. 5/1. – С. 242–247.

3. *Горошкевич О. Г.* Зони концептуального метафоротворення лексем око української та ме “око” японської мов / О. Г. Горошкевич // Проблеми зіставної семантики. – К., 2001.– Вип. 5. – С. 120–124.
4. *Горошкевич О. Г.* Відображення емоційних станів людини у фразеологізмах із соматичним компонентом в японській мові / О. Г. Горошкевич // Вісник Львівського університету. Серія філологічна.– Львів, 2005. – Вип. 36. – С. 280–289.
5. *Забуранна О. В.* Антропоцентризм фразеологічної семантики (на матеріалі фразеологічних одиниць української, перської, японської мов зі значенням відносного часу) : Дис. ... канд. філол. наук / О. В. Забуранна. – К., 2003.
6. *Корнилов О. А.* Языковые картины мира как производные национальных менталитетов / О. А. Корнилов. – М., 2003.
7. *Капранов С. В.* “Це моногатарі” як пам’ятка японської релігійно-філософської культури доби Хейан / С. В. Капранов. – К., 2004.
8. *Мосенкіс Ю. Л.* Всесвіт у дзеркалі японської мови / Ю. Л. Мосенкіс, М. В. Якименко. – К., 2005.
9. *Пазяк М. М.* Українські прислів’я та приказки / М. М. Пазяк. – К., 1984.
10. *Пирогов В.* Етнолінгвістичні паралелі у різноситемних мовах / В. Пирогов // Східний світ. – К., 2001. – № 1. – С. 92–106.
11. *Селіванова О. О.* Нариси з української фразеології. Психологнітивний та етнокультурний аспекти / О. О. Селіванова. – К.; Черкаси, 2004.
12. *Федоришин М. С.* Диалог мировоззрений / М. С. Федоришин // Человек и мир в японской культуре. – М., 1985.
13. Большой японско-русский словарь: В 2-х т. – М., 1970.
14. 中学国語資料集。明治図書出版株式会社。東京。1996.
15. Словник української мови: В 11 томах. – К., 1977. – Т. 8.
16. 成語林・故事ことわざ慣用句。OBUNSHA。1992.

SOMATIC SEGMENT OF THE JAPANESE VERBAL PICTURE OF THE WORLD

(conceptual fields of the lexemes 腕 *ude* – *arm*, 手 *te* – *hand*, 足 *ashi* – *leg, feet*)

Olena HOROSHKEVYCH

*Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska str., 1, room 239, 79000, Lviv, Ukraine,
tel.: (00380 32) 2964704*

The article deals with somatic segment of the Japanese verbal picture of the world. Particularly it presents information about the conceptual metaphor’s field of the lexemes 腕 *ude* – *arm*, 手 *te* – *hand*, 足 *ashi* – *leg, feet*.

Key words: verbal picture of the world, semantic field, somatizm, somatic phraseological units.

Стаття надійшла до редколегії 27.09.2007

Прийнята до друку 03.03.2008